TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. sausio 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Viešieji pirkimai – Direktyva 2014/24/ES – 57 straipsnio 6 dalis – Neprivalomieji pašalinimo pagrindai – Priemonės, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojas savo patikimumui įrodyti, nepaisant neprivalomojo pašalinimo pagrindo buvimo – Ekonominės veiklos vykdytojo pareiga savo iniciatyva pateikti šių priemonių įrodymą – Tiesioginis veikimas“

Byloje C-387/19

dėl *Raad van State* (Valstybės Taryba, Belgija) 2019 m. gegužės 7 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2019 m. gegužės 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

RTS infra BVBA,

Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel BVBA

prieš

Vlaams Gewest

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras, teisėjai N. Piçarra, D. Šváby (pranešėjas), S. Rodin ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

kanceris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *RTS infra BVBA* ir *Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel BVBA*, atstovaujamos advokatų J. Goethals,

– Belgijos vyriausybės, atstovaujamos J.-C. Halleux, L. Van den Broeck ir C. Pochet, padedamų advokatų F. Judo ir N. Goethals,

– Estijos vyriausybės, atstovaujamos N. Grünberg,

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér,

* Proceso kalba: nyderlandų.

– Austrijos vyriausybės, atstovaujamos J. Schmoll ir M. Fruhmann,

– Europos Komisijos, atstovaujamos L. Haasbeek ir P. Ondrůšek,

susipažinęs su 2020 m. rugsėjo 17 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18 (OL L 94, 2014, p. 65), iš dalies pakeistos 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2015/2170 (OL L 307, 2015, p. 5) (toliau – Direktyva 2014/24), 57 straipsnio 4, 6 ir 7 dalių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *RTS infra BVBA* ir *Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel BVBA* ginčą su *Vlaams Gewest* (Flandrijos regionas, Belgija) dėl jo sprendimo šias dvi bendroves pašalinti iš viešojo pirkimo procedūros.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2014/24

3 Direktyvos 2014/24 102 konstatuojamojoje dalyje numatyta :

„<…> turėtų būti suteikta galimybė ekonominės veiklos vykdytojams patvirtinti atitikties priemones, kuriomis būtų siekiama ištaisyti nusikalstamos veikos ar nusižengimų padarinius ir užtikrinti veiksmingą kitų galimų pažeidimų prevenciją. Tos priemonės visų pirma galėtų būti personalo ir organizavimo priemonės, pavyzdžiui, ryšių su visais asmenimis ar organizacijomis, dalyvaujančiomis darant pažeidimą, nutraukimas, atitinkamos personalo reorganizavimo priemonės, pranešimo ir kontrolės sistemų įgyvendinimas, vidaus audito struktūros sukūrimas reikalavimų vykdymui stebėti ir vidaus atsakomybės bei kompensavimo taisyklių patvirtinimas. Kai tokiomis priemonėmis užtikrinamos pakankamos garantijos, atitinkamam ekonominės veiklos vykdytojui nebeturėtų būti neleidžiama dalyvauti remiantis vien tais pagrindais. Ekonominės veiklos vykdytojams turėtų būti suteikta galimybė prašyti, kad būtų išnagrinėtos atitikties priemonės, kurių imtasi, kad galbūt jiems būtų suteiktas leidimas dalyvauti pirkimo procedūroje. Tačiau valstybėms narėms turėtų būti palikta teisė nustatyti tikslias tokiais atvejais taikomas procedūrines ir esmines [materialines] sąlygas. Visų pirma jos turėtų galėti laisvai nuspręsti, ar leisti atskiroms perkančiosioms organizacijoms atlikti atitinkamus įvertinimus, ar tą užduotį patikėti kitoms centrinio ar decentralizuoto lygio institucijoms.“

4 Šios direktyvos 18 straipsnio „Pirkimų principai“ 1 dalyje nustatyta:

„Perkančiosios organizacijos ekonominės veiklos vykdytojus vertina vienodai ir jų nediskriminuoja, jos veikia skaidriai ir vadovaujasi proporcingumo principu.

<...>“

5 Minėtos direktyvos 57 straipsnio „Pašalinimo pagrindai“ 4–7 dalyse nustatyta:

„4. Perkančiosios organizacijos gali pašalinti arba gali būti valstybių narių įpareigotos pašalinti iš dalyvavimo pirkimo procedūroje [iš pirkimo procedūros] ekonominės veiklos vykdytoj[us] esan[čius] bet kurioje iš šių situacijų:

<...>

c) kai perkančioji organizacija gali tinkamomis priemonėmis įrodyti, kad ekonominės veiklos vykdytojas yra kaltas dėl sunkaus profesinio nusižengimo, dėl kurio galima abejoti jo sąžiningumu;

<...>

g) kai ekonominės veiklos vykdytojas vykdydamas ankstesnę viešąją sutartį, ankstesnę sutartį su perkančiuoju subjektu arba ankstesnę koncesijos sutartį, nustatytą esminį reikalavimą vykdė su dideliais arba nuolatiniais trūkumais ir dėl to ta ankstesnė sutartis buvo nutraukta anksčiau laiko, buvo pareikalauta atlyginti žalą ar taikomos kitos panašios sankcijos;

h) kai ekonominės veiklos vykdytojas rimtai iškraipė faktus pateikdamas informaciją, reikalingą patikrinti, ar nėra pagrindų pašalinti, arba patikrinti atitiktį atrankos kriterijams, nuslėpė tokią informaciją arba negali pateikti patvirtinamųjų dokumentų, reikalaujamų pagal 59 straipsnį; <…>

<...>

5. <...>

Perkančiosios organizacijos gali bet kuriuo procedūros metu pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją arba būti valstybių narių įpareigotos pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją, jeigu paaiškėja, kad ekonominės veiklos vykdytojas dėl veiksmų, atliktų arba neatliktų prieš procedūrą ar jos metu, yra patekęs į vieną iš 4 dalyje nurodytų situacijų.

6. Ekonominės veiklos vykdytojas, atsidūręs vienoje iš 1 ir 4 dalyse nurodytų situacijų, gali pateikti įrodymus, kad ėmėsi pakankamų priemonių, jog įrodytų savo patikimumą, nepaisant to, kad yra tinkamas pagrindas jį pašalinti. Jeigu manoma, kad tokių įrodymų pakanka, atitinkamam ekonominės veiklos vykdytojas nepašalinamas iš pirkimo procedūros.

Šiuo tikslu ekonominės veiklos vykdytojas įrodo, kad sumokėjo arba įsipareigojo sumokėti kompensaciją už žalą, padarytą dėl nusikalstamos veikos arba nusižengimo, išsamiai išaiškino faktines ir kitas aplinkybes aktyviai bendradarbiaudamas su tyrimą atliekančiomis valdžios institucijomis ir ėmėsi konkrečių tinkamų techninių, organizacinių ir personalo priemonių, kad užkirstų kelią tolesnei nusikalstamai veikai arba nusižengimams.

Priemonės, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojai, vertinamos atsižvelgiant į nusikalstamos veikos arba nusižengimo sunkumą ir konkrečias aplinkybes. Kai manoma, kad priemonių nepakanka, ekonominės veiklos vykdytojui pateikiamas to sprendimo motyvų paaiškinimas.

Ekonominės veiklos vykdytojui, kuris galutiniu teismo sprendimu pašalintas iš dalyvavimo pirkimo ar koncesijos suteikimo procedūrose, neleidžiama valstybėse narėse, kuriose tas teismo sprendimas galioja, iš to sprendimo išplaukiančiu pašalinimo laikotarpiu naudotis šioje dalyje numatyta galimybe.

7. Valstybės narės apibrėžia šio straipsnio įgyvendinimo sąlygas įstatymuose ar kituose teisės aktuose ir atsižvelgdamos į Sąjungos teisę. Visų pirma jos nustato ilgiausią pašalinimo laikotarpį, jei ekonominės veiklos vykdytojas savo patikimumui įrodyti nesiėmė jokių 6 dalyje nurodytų priemonių. Kai

pašalinimo laikotarpis nenustatomas galutiniu teismo sprendimu, tas laikotarpis 1 dalyje nurodytais atvejais neviršija penkerių metų nuo nuteisimo galutiniu teismo sprendimu dienos, o 4 dalyje nurodytais atvejais – trejų metų nuo atitinkamo įvykio dienos.“

6 Tos pačios direktyvos 59 straipsnio „Europos bendrasis viešųjų pirkimų dokumentas“ 1–2 dalyse numatyta:

„1. Prašymų leisti dalyvauti konkurse arba pasiūlymų pateikimo metu perkančiosios organizacijos kaip pirminį įrodymą pripažįsta Europos bendrąjį viešųjų pirkimų dokumentą (toliau – EBVPD), kuriame pateikiama naujausia savideklaracija, pakeičianti viešųjų institucijų arba trečiųjų šalių išduotas pažymas, kuriose patvirtinama, kad atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas atitinka bet kurią iš toliau nurodytų sąlygų:

a) jis nėra patekęs į vieną iš 57 straipsnyje nurodytų padėčių, kurių atveju ekonominės veiklos vykdytojai turi arba gali būti pašalinami;

<...>

EBVPD sudaro ekonominės veiklos vykdytojo oficialus pareiškimas, kad jo atžvilgiu netaikomas atitinkamas pašalinimo pagrindas ir (arba) kad jis tenkina atitinkamą atrankos kriterijų, bei pateikiama atitinkama informacija, kurios reikalauja perkančioji organizacija. EBVPD toliau nurodoma viešoji institucija arba trečioji šalis, atsakinga už patvirtinamųjų dokumentų parengimą, ir pateikiamas oficialus pareiškimas, kad ekonominės veiklos vykdytojas paprašytas galės nedelsdamas pateikti tuos patvirtinamuosius dokumentus.

<...>

2. EBVPD parengiamas pagal standartinę formą. Tą standartinę formą nustato [Europos] Komisija priimdama įgyvendinimo aktus. <...>“

7 Direktyvos 2014/24 69 straipsnio „Pasiūlyta neįprastai maža kaina“ 1 dalyje nustatyta:

„Perkančiosios organizacijos reikalauja, kad ekonominės veiklos vykdytojai paaiškintų pasiūlyme nurodytą kainą arba išlaidas, kai pasiūlyta kaina atrodo neįprastai maža darbų, prekių ar paslaugų atžvilgiu.“

8 Direktyvos 2014/24 90 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės turi užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2016 m. balandžio 18 d. įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi, o šios direktyvos 91 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta, kad 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132) panaikinama nuo 2016 m. balandžio 18 d.

Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2016/7

9 2016 m. sausio 5 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2016/7, kuriuo nustatoma Europos bendrojo viešųjų pirkimų dokumento standartinė forma (OL L 3, 2016, p. 16), 2 priedo III dalies C punkte, be kita ko, yra šios dvi skiltys:

„<...>	<...>
Ar ekonominės veiklos vykdytojas yra pripažintas kaltu dėl sunkaus profesinio nusižengimo <...> ? Jeigu taip, pateikite išsamesnės informacijos:	[ ] Taip [ ] Ne. [.....] **Jei taip**, ar ekonominės veiklos vykdytojas ėmėsi reputacijos susigrąžinimo priemonių? [ ] Taip [ ] Ne **Jei taip**, aprašykite priemones, kurių imtasi: [.....]
<...>	<...>
Ar ekonominės veiklos vykdytojas turėjo tokios patirties: ankstesnė viešoji sutartis, ankstesnė sutartis su viešuoju subjektu arba ankstesnė koncesijos sutartis buvo **nutraukta anksčiau laiko**, arba buvo pareikalauta atlyginti su ankstesne sutartimi susijusią žalą ar skirtos kitos panašios sankcijos? **Jei taip**, pateikite išsamesnės informacijos:	[ ] Taip [ ] Ne [.....] **Jei taip**, ar ekonominės veiklos vykdytojas ėmėsi reputacijos susigrąžinimo priemonių? [ ] Taip [ ] Ne **Jei taip**, aprašykite priemones, kurių imtasi: [.....]
<...>	<...>“

Belgijos teisė

10 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos 2011 m. liepos 15 d. Karaliaus nutarimo dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo įprastiniuose sektoriuose (*Belgisch Staatsblad*, 2011 m. rugpjūčio 9 d., p. 44862) redakcijos 61 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatyta:

„Pagal [2006 m. birželio 15 d. Įstatymo dėl viešųjų pirkimų ir kai kurių viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių (*Moniteur belge*, 2007 m. vasario 15 d., p. 7355)] 20 straipsnį iš procedūros gali būti bet kada pašalintas kandidatas arba konkurso dalyvis:

<...>

4° kuris padarė sunkų profesinį pažeidimą;

<…>“

11 2016 m. birželio 17 d. Įstatymo dėl viešųjų pirkimų (*Belgisch Staatsblad*, 2016 m. liepos 14 d., p. 44219), įsigaliojusio 2017 m. birželio 30 d. (toliau – 2016 m. birželio 17 d. įstatymas), 70 straipsnyje numatyta:

„Bet kuris kandidatas ar konkurso dalyvis, atsidūręs vienoje iš 67 ar 69 straipsniuose nurodytų situacijų, gali pateikti įrodymų, kad ėmėsi pakankamų priemonių jo patikimumui įrodyti, nepaisant to, kad yra tinkamas pagrindas jį pašalinti. Jeigu perkančioji organizacija mano, kad tokių įrodymų pakanka, atitinkamas kandidatas ar konkurso dalyvis nepašalinamas iš pirkimo procedūros.

Šiuo tikslu ekonominės veiklos vykdytojas turi įrodyti, kad sumokėjo arba įsipareigojo sumokėti kompensaciją už žalą, padarytą dėl nusikalstamos veikos arba nusižengimo, išsamiai išaiškino faktines ir kitas aplinkybes, aktyviai bendradarbiaudamas su tyrimą atliekančiomis institucijomis, ir ėmėsi konkrečių tinkamų techninių, organizacinių ir su personalu susijusių priemonių, kad užkirstų kelią tolesnei nusikalstamai veikai arba nusižengimams.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

12 Paskelbęs skelbimą apie pirkimą 2016 m. gegužės 11 d. *Bulletin der Aanbestedingen* (Informacinis leidinys apie konkursus) ir 2016 m. gegužės 13 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, *afdeling Wegen en Verkeer Oost-Vlaanderen* (Rytų Flandrijos kelių ir transporto skyrius, Belgija), priklausantis *Agentschap Wegen en Verkeer van het Vlaamse gewest* (Flandrijos regiono kelių ir transporto agentūra), pradėjo viešojo darbų pirkimo procedūrą dėl kelių mazgo *Nieuwe Steenwegpour* pertvarkymo ir autostrados E17 įvažiuojamųjų ir išvažiuojamųjų kelių įrengimo De Pinte savivaldybėje. Skelbime apie pirkimą buvo priminti 2011 m. liepos 15 d. Karaliaus nutarimo dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo įprastiniuose sektoriuose 61 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyti pašalinimo pagrindai, tarp jų – ir „sunkūs profesiniai pažeidimai“.

13 Gavęs šešis pasiūlymus, tarp jų ir ieškovių pagrindinėje byloje, Flandrijos regionas 2016 m. spalio 13 d. sprendimu pašalino pastarąsias iš pirkimo ir nusprendė sutartį sudaryti su įmone, pateikusia tinkamą mažiausios kainos pasiūlymą.

14 Flandrijos regionas ieškovių pagrindinėje byloje pašalinimą motyvavo tuo, kad vykdydamos ankstesnes pirkimo sutartis, sudarytas su ta pačia perkančiąja organizacija kaip ir pagrindinėje byloje, jos padarė „sunkių profesinių nusižengimų“; už daugumą tų nusižengimų taikytos baudos ir jie buvo susiję su svarbiais sutarties vykdymo aspektais, dėl kurių jos dabar teikė pasiūlymus. Tokiomis aplinkybėmis Flandrijos regionas nusprendė, kad dėl sunkių ir ne kartą ieškovių pagrindinėje byloje padarytų sutartinių įsipareigojimų pažeidimų kilo abejonių ir neužtikrintumas, kad jos galės užtikrinti tinkamą naujos sutarties vykdymą.

15 Ieškovės pagrindinėje byloje kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su prašymu panaikinti 2016 m. spalio 13 d. sprendimą. Jos tuo klausimu tvirtina, kad prieš pašalinant iš pirkimo dėl tariamų sunkių profesinių nusižengimų joms turėjo būti suteikta galimybė apsiginti nuo šių kaltinimų ir įrodyti, kad ėmėsi tinkamų taisomųjų priemonių, kad pašalintų šių nusižengimų pasekmes, kaip tai numatyta Direktyvos 2014/24 57 straipsnio, kuris, pasak jų, veikia tiesiogiai, 6 dalyje.

16 Perkančioji organizacija nesutinka, kad ši nuostata veikia tiesiogiai. Be to, ji pažymi, kad nors 2016 m. birželio 17 d. įstatymas įsigaliojo 2017 m. birželio 30 d., t. y. jau po to, kai buvo priimtas 2016 m. spalio 13 d. sprendimas, jo 70 straipsnyje konkrečiai numatyta, kad ekonominės veiklos vykdytojas savo iniciatyva turi nurodyti taisomąsias priemones, kurių ėmėsi. Kadangi Direktyvoje 2014/24 nėra jokios nuostatos, kurioje būtų numatyta, kuriuo momentu ir kaip pateikti taisomųjų priemonių, kurių imtasi, įrodymą, perkančioji organizacija tokiomis aplinkybėmis bando remtis 2016 m. birželio 17 d. įstatymo 70 straipsniu.

17 Kad galėtų įvertinti jam pateikto ieškinio pagrįstumą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori išsiaiškinti, ar pagal Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4, 6 ir 7 dalis draudžiama, kad ekonominės veiklos vykdytojas būtų pašalintas iš viešojo pirkimo procedūros dėl sunkaus profesinio nusižengimo, jei perkančioji organizacija prieš tai jo nepaprašo arba pirkimo dokumentuose neprašoma pateikti įrodymo, kad, nepaisant šio nusižengimo, jis yra patikimas.

18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, atsižvelgiant į tai, jog perkančioji organizacija turi diskreciją spręsti, ar atitinkamo dalyvio elgesys kvalifikuotinas kaip sunkus profesinis pažeidimas, dalyviui sunku nuspėti, koks bus tas sprendimas. Be to, pasak šio teismo, ekonominės veiklos vykdytojai nėra linkę savęs kaltinti ir nurodyti pažeidimų, kuriuos perkančioji organizacija galėtų kvalifikuoti kaip „sunkius nusižengimus“. Taigi rungimosi principu pagrįstos procedūros užtikrinimas galėtų pagerinti viešojo pirkimo sutarčių sudarymo konkurencingumą. Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad ekonominės veiklos vykdytojo galimybė savo iniciatyva pateikti taisomųjų priemonių, kurių imtasi, įrodymą, užtikrintų didesnį skaidrumą, juolab kad šis veiklos vykdytojas dėl maksimalios pašalinamo laikotarpio trukmės žino, kiek laiko jis turi, kad savo iniciatyva nurodytų taisomąsias priemones.

19 Jeigu atsakymas į šį pirmąjį klausimą būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar pirma nurodytos Direktyvos 2014/24 nuostatos yra tiesiogiai veikiančios. Konkrečiai tariant, jis nori sužinoti, ar kai kurie šių nuostatų aspektai yra, kiek tai susiję su reputacijos susigrąžinimu, minimalios garantijos, dėl kurių šias nuostatas galima laikyti „pakankamai tiksliomis ir besąlygiškomis“, kad jas būtų galima laikyti tiesiogiai veikiančiomis.

20 Šiomis aplinkybėmis *Raad van State* (Valstybės Taryba, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> Direktyvos 2014/24 <...> 57 straipsnio 4 dalies c ir g punktai, atsižvelgiant į šio straipsnio 6 ir 7 dalis, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama tokia praktika, kai ekonominės veiklos vykdytojas įpareigojamas savo iniciatyva pateikti įrodymų apie priemones, kurių ėmėsi, kad įrodytų savo patikimumą?

2. Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, ar [Direktyvos 2014/24] 57 straipsnio 4 dalies c ir g punktai, aiškinami atsižvelgiant į šio straipsnio 6 ir 7 dalis, veikia tiesiogiai?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

21 Visų pirma reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į tai, jog Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalies nuostatos, kurias prašoma išaiškinti, neatitinka jokios Sąjungos teisės aktų, taikytų viešųjų pirkimų srityje iki šios direktyvos priėmimo ir įsigaliojimo, nuostatos, užduoti prejudiciniai klausimai gali būti reikšmingi tik tuo atveju, jeigu ši direktyva būtų taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad taip ir yra dėl to fakto, kad 2016 m. gegužės 11 ir 13 d. skelbimas apie pirkimą buvo paskelbtas po 2016 m. balandžio 18 d., t. y. datos, kai, kaip matyti iš Direktyvos 2014/24 90 ir 91 straipsnių, pirma, valstybės narės turėjo perkelti šią direktyvą į savo nacionalinę teisę, ir, antra, nuo kurios panaikinta Direktyva 2004/18.

22 Vis dėlto iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad prieš minėtą skelbimą apie pirkimą 2015 m. spalio 17 d., kai dar buvo taikoma Direktyva 2004/18, buvo paskelbtas išankstinis informacinis skelbimas.

23 Šiuo klausimu iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad iš principo taikoma ta direktyva, kuri galioja tuo momentu, kai perkančioji organizacija pasirenka procedūrą, kurią taikys, ir galutinai išsprendžia klausimą dėl to, ar privaloma rengti išankstinį konkursą viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti. Atvirkščiai, direktyvos, kurios perkėlimo terminas pasibaigė po šio momento, nuostatos netaikytinos (2019 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Tedeschi ir Consorzio Stabile Istant Service*, C-402/18, EU:C:2019:1023, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

24 Nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į tai, kad išankstinis informacinis skelbimas paskelbtas iki datos, nustatytos Direktyvai 2014/24 perkelti, o skelbimas apie pirkimą paskelbtas jau po šios datos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs turi patikrinti, kada perkančioji organizacija pasirinko taikytiną procedūrą ir galutinai išsprendė klausimą dėl to, ar buvo privaloma rengti išankstinį konkursą siekiant sudaryti pagrindinėje byloje nagrinėjamą viešojo pirkimo sutartį.

Dėl pirmojo klausimo

25 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama valstybės narės praktika, kai atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas, pateikdamas prašymą leisti dalyvauti konkurse arba pasiūlymą, įpareigojamas spontaniškai pateikti įrodymą apie taisomąsias priemones, kurių ėmėsi, kad įrodytų savo patikimumą, nepaisant to, kad jam taikytinas šios direktyvos 57 straipsnio 4 dalyje numatytas neprivalomasis pašalinimo pagrindas, jeigu tokia pareiga nenumatyta nei taikytinuose teisės aktuose, nei pirkimo dokumentuose.

26 Šiuo klausimu, pirma, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalį ekonominės veiklos vykdytojas, kuriam taikytinas kuris nors iš šios direktyvos 57 straipsnio 4 dalyje nurodytų neprivalomųjų pašalinimo pagrindų, gali pateikti įrodymų, kad ėmėsi pakankamų priemonių savo patikimumui įrodyti, turint omenyje, kad, jeigu manoma, kad tokių įrodymų pakanka, atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas negali būti pašalintas iš pirkimo procedūros taikant tokį pagrindą. Taigi šioje nuostatoje įtvirtinta taisomųjų priemonių (*self-cleaning*) sistema, ekonominės veiklos vykdytojams suteikiant teisę, kurią valstybės narės turi užtikrinti perkeldamos šią direktyvą į nacionalinę teisę ir laikydamosi joje nustatytų sąlygų (pagal analogiją dėl 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014, p. 1) 38 straipsnio, kuris atitinka Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalį, žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Vert Marine*, C-472/19, EU:C:2020:468, 16 ir 17 punktus).

27 Reikia pažymėti, kad nei Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalies formuluotėje, nei šios direktyvos 102 konstatuojamojoje dalyje konkrečiai nenurodyta, kaip ir kuriuo viešojo pirkimo procedūros momentu gali būti pateiktas taisomųjų priemonių įrodymas.

28 Šiomis sąlygomis reikia nurodyti, kad, atsižvelgiant vien į Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalies formuluotę, ekonominės veiklos vykdytojams suteikta galimybė pateikti taisomųjų priemonių, kurių ėmėsi, įrodymą gali būti įgyvendinama tiek jų pačių iniciatyva, tiek perkančiajai organizacijai paprašius, be to, ja galima pasinaudoti tiek pateikiant prašymą leisti dalyvauti konkurse ar pasiūlymą, tiek vėlesniame procedūros etape.

29 Šį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalimi siekiamas tikslas. Iš tikrųjų numačius, jog bet kuris ekonominės veiklos vykdytojas turi turėti galimybę pateikti įrodymų apie taisomąsias priemones, kurių ėmėsi, šia nuostata siekiama atkreipti dėmesį į ekonominės veiklos vykdytojo patikimumo svarbą ir užtikrinti objektyvų ekonominės veikos vykdytojų vertinimą ir veiksmingą konkurenciją (pagal analogiją žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Vert Marine*, C-472/19, EU:C:2020:468, 22 punktą). Šis tikslas gali būti pasiektas, kai taisomųjų priemonių įrodymas pateikiamas bet kuriame procedūros etape, einančiame prieš sprendimo sudaryti sutartį priėmimą, nes esmė yra ta, kad ekonominės veiklos vykdytojas turėtų galimybę nurodyti priemones, kurios, jo manymu, leidžia ištaisyti padėtį, dėl kurios jam taikomas atitinkamas pašalinimo pagrindas, ir tos priemonės būtų išnagrinėtos.

30 Tokį aiškinimą taip pat patvirtina kontekstas, kuriam esant priimta Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalis. Šiuo aspektu reikia priminti, kad pagal šios direktyvos 57 straipsnio 7 dalį valstybės narės turi apibrėžti šio straipsnio, taigi ir jo 6 dalies, įgyvendinimo sąlygas, atsižvelgdamos į Sąjungos teisę. Įgyvendindamos diskreciją, kurią turi apibrėždamos šios direktyvos 57 straipsnio 6 dalies įgyvendinimo

procedūrines sąlygas (pagal analogiją žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Vert Marine*, C-472/19, EU:C:2020:468, 23 punktą), valstybės narės gali numatyti tai, kad taisomųjų priemonių įrodymą atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas turi pateikti spontaniškai, pateikdamas prašymą leisti dalyvauti konkurse ar pasiūlymą, arba tai, kad toks įrodymas gali būti pateikiamas, kai šio ekonominės veiklos vykdytojo to paprašo perkančioji organizacija vėlesniame procedūros etape.

31 Vis dėlto tokia valstybių narių diskrecija nedaro poveikio Direktyvos 2014/24 nuostatoms, kuriose numatyta veiklos vykdytojų galimybė spontaniškai pateikti taisomųjų priemonių įrodymą, pateikiant prašymą leisti dalyvauti konkurse ar savo pasiūlymą. Kaip iš esmės nurodė generalinis advokatas savo išvados 49 punkte, Direktyvos 2014/24 59 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta, jog tokių prašymų arba tokių pasiūlymų pateikimo momentu perkančiosios organizacijos turi priimti EBVPD, t. y. dokumentą, kuriame šis ekonominės veiklos vykdytojas pateikia savideklaraciją, kurioje patvirtina, kad jam taikomas pašalinimo pagrindas ir kad jis ėmėsi reputacijos susigrąžinimo priemonių, su sąlyga, kad vėliau ši informacija bus patikrinta.

32 Atsižvelgiant į tai, pagal Direktyvos 2014/24 59 straipsnyje įtvirtintas nuostatas, susijusias su EBVP, nedraudžiama, kad valstybės narės, įgyvendindamos šio sprendimo 30 punkte primintą diskreciją, nuspręstų palikti perkančiajai organizacijai iniciatyvą prašyti taisomųjų priemonių įrodymo po to, kai jau pateiktas prašymas leisti dalyvauti konkurse ar pasiūlymas, net jei prie šio prašymo ar pasiūlymo buvo pridėtas EBVP.

33 Pažodžiui, teologiškai ir sistemiškai aiškinant Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalį išplaukia, kaip matyti iš šio sprendimo 27–30 punktų, kad pagal šią nuostatą nedraudžiama, kad taisomųjų priemonių įrodymą ekonominės veiklos vykdytojas pateiktų savo iniciatyva ar perkančiajai organizacijai aiškiai jo paprašius, ar kad jis būtų pateiktas pateikiant prašymą leisti dalyvauti konkurse arba pasiūlymą ar vėlesniame viešojo pirkimo etape.

34 Antra, reikia nurodyti, kad, kaip matyti Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 7 dalies, valstybės narės, apibrėždamos šio 57 straipsnio įgyvendinimo sąlygos, turi paisyti Sąjungos teisės. Konkrečiai tariant, jos turi paisyti ne tik Direktyvos 2014/24 18 straipsnyje skelbiamų viešojo pirkimo principų, tarp jų, be kita ko, vienodo požiūrio, skaidrumo ir proporcingumo principų, bet ir teisės į gynybą principo, kuris, kaip pagrindinis Sąjungos teisės principas (teisė būti išklausytam per bet kokią procedūrą yra jo sudedamoji dalis), turi būti taikomas, kai institucija ketina priimti aktą asmens nenaudai, kaip antai sprendimą neleisti dalyvauti viešajame pirkime, priimtą vykstant viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrai (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Prequ' Italia*, C-276/16, EU:C:2017:1010, 45 ir 46 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

35 Šiomis aplinkybėmis visų pirma reikia priminti, kad pagal skaidrumo principą visos sutarties sudarymo procedūros sąlygos ir taisyklės skelbime apie pirkimą arba specifikacijose turi būti suformuluotos aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai, kad leistų visiems deramai informuotiems ir rūpestingiems ekonominės veiklos vykdytojams suprasti jų tikslią reikšmę ir jas aiškinti vienodai (2016 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Connexxion Taxi Services*, C-171/15, EU:C:2016:948, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Antra, pagal vienodo požiūrio principą reikalaujama, kad tam tikru viešuoju pirkimu suinteresuoti ūkio subjektai turėtų vienodas galimybes parengti savo pasiūlymus, galėtų tiksliai žinoti procedūros apribojimus ir būtų tikri, kad tokie patys reikalavimai taikomi visiems konkurentams (2016 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Connexxion Taxi Services*, C-171/15, EU:C:2016:948, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

36 Tuo remiantis darytina išvada, kad, kai valstybė narė numato, kad taisomųjų priemonių įrodymą ekonominės veiklos vykdytojas gali pateikti tik spontaniškai, pateikdamas prašymą leisti dalyvauti konkurse ar pasiūlymą, ir tokio įrodymo jis negali pateikti vėlesniame viešojo pirkimo etape, skaidrumo ir vienodo požiūrio principai reikalauja, kaip iš esmės nurodė generalinis advokatas savo

išvados 66 ir 67 punktuose, kad viešai ir iš anksto ekonominės veiklos vykdytojai būtų aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai informuoti apie tokios pareigos buvimą, nesvarbu, ar ši informacija tiesiogiai nurodyta pirkimo dokumentuose, ar darant juose nuorodą į reikšmingus nacionalinės teisės aktus.

37 Be to, teisė būti išklausytam reiškia, kaip iš esmės savo išvados 90 ir 91 punktuose nurodė generalinis advokatas, kad šie veiklos vykdytojai turi turėti galimybę naudingai ir veiksmingai išdėstyti savo poziciją tame prašyme ar pasiūlyme ir patys nustatyti pašalinimo pagrindus, kuriuos jiems galėtų taikyti perkančioji organizacija, atsižvelgdama į pirkimo dokumentuose ir šioje srityje taikomuose teisės aktuose nurodytą informaciją.

38 Galiausiai, kadangi ekonominės veiklos vykdytojų pareiga spontaniškai pateikti taisomųjų priemonių įrodymą jų prašyme leisti dalyvauti konkurse ar jų pasiūlyme nėra nepagrįsta taisomųjų priemonių sistemos įgyvendinimo kliūtis, jeigu vykdoma šio sprendimo 36 ir 37 punktuose primintomis sąlygomis, ji atitinka proporcingumo principą, pagal kurį valstybių narių arba perkančiųjų organizacijų nustatytos taisyklės įgyvendinant šios direktyvos nuostatas, pavyzdžiui, taisyklės, skirtos šios direktyvos 57 straipsnio įgyvendinimo sąlygoms apibrėžti, neturi viršyti to, kas būtina šioje direktyvoje nurodytiems tikslams pasiekti (šiuo klausimu žr. 2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Tim*, C-395/18, EU:C:2020:58, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

39 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad, kaip nurodo ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nors Belgijos Karalystė 2016 m. birželio 17 d. įstatymo 70 straipsniu į nacionalinę teisę perkėlė Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalį, nurodydama, kad taisomųjų priemonių įrodymas turi būti pateikiamas ekonominės veiklos vykdytojo iniciatyva, šis įstatymas dar negaliojo tuo momentu, kai buvo paskelbtas skelbimas apie pirkimą ar kai ieškovės pagrindinėje byloje pateikė pasiūlymą. Be to, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad nors pirkimo dokumentuose buvo priminti tuo metu galiojusiuose nacionalinės teisės aktuose numatyti pašalinimo pagrindai, juose nebuvo aiškiai nurodyta, kad tokį įrodymą turi spontaniškai pateikti atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas.

40 Šiomis sąlygomis, pagal skaidrumo ir lojalumo reikalavimus ir nepažeisdamos joms tenkančios pareigos informuoti perkančiąją organizaciją apie sunkius profesinius nusižengimus, kuriuos padarė vykdydamos su ta pačia perkančiąja organizacija sudarytas viešojo pirkimo sutartis, ieškovės pagrindinėje byloje galėjo pagrįstai tikėtis, remdamosi vien Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalimi, kad perkančioji organizacija vėliau paprašys pateikti įrodymą, kad jos ėmėsi taisomųjų priemonių ištaisyti padėčiai, dėl kurios ši organizacija galėtų taikyti kurį nors neprivalomąjį pašalinimo pagrindą.

41 Taip pat iš 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Delta Antrepriză de Construcții și Montaj 93* (C-267/18, EU:C:2019:826), kuriame nagrinėti teisės aktai, kuriuose konkrečiai nebuvo nurodyta, ar taisomųjų priemonių įrodymą ekonominės veiklos vykdytojas turėjo pateikti spontaniškai, ir kuriame etape tai turėjo būti padaryta, 34–37 punktų matyti, kad nors ekonominės veiklos vykdytojai nuo pat prašymo dalyvauti konkurse ar pasiūlymo pateikimo momento privalo informuoti perkančiąją organizaciją apie tai, kad ankstesnė viešojo pirkimo sutartis buvo nutraukta dėl sunkaus profesinio nusižengimo, kai perkančioji organizacija nusprendžia, kad yra pagrindas pašalinti iš konkurso dėl tokio nutraukimo ar informacijos apie tai slėpimo, ji vis dėlto turi suteikti atitinkamiems ekonominės veiklos vykdytojams galimybę pateikti įrodymą apie priemones, kurių jie ėmėsi.

42 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama praktika, kai ekonominės veiklos vykdytojas, pateikdamas prašymą leisti dalyvauti konkurse ar pasiūlymą, spontaniškai turi pateikti įrodymą apie taisomąsias priemones, kurių ėmėsi savo patikimumui įrodyti, nepaisant to, kad jo atžvilgiu egzistuoja šios direktyvos 57 straipsnio 4 dalyje numatytas neprivalomasis pašalinimo pagrindas, jeigu tokia pareiga nenumatyta nei taikytinuose teisės aktuose, nei pirkimo dokumentuose. Tačiau pagal šios direktyvos 57 straipsnio 6 dalį tokia pareiga nedraudžiama, jeigu ji aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai numatyta taikytinuose nacionalinės teisės aktuose ir atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas gali apie ją sužinoti iš pirkimo dokumentų.

Dėl antrojo klausimo

43 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji veikia tiesiogiai.

44 Šiuo klausimu iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos, atsižvelgiant į jų turinį, yra besąlygiškos ir pakankamai aiškios, privatūs asmenys nacionaliniuose teismuose gali jomis remtis prieš valstybę, jeigu ji laiku neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba ją perkėlė netinkamai (2019 m. vasario 13 d. Sprendimo *Human Operator*, C-434/17, EU:C:2019:112, 38 punktas).

45 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad, kaip iš esmės matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, 2016 m. birželio 17 d. įstatymas, skirtas Direktyvai 2014/24 perkelti į Belgijos teisę, įsigaliojo tik 2017 m. birželio 30 d., t. y. jau pasibaigus šios direktyvos perkėlimo terminui (jis buvo 2016 m. balandžio 18 d.). Vadinasi, klausimas dėl šios direktyvos 57 straipsnio 6 dalies tiesioginio veikimo yra reikšmingas.

46 Teisingumo Teismas patikslino, kad Sąjungos teisės nuostata yra, pirma, besąlygiška, kai joje nustatomas su jokia sąlyga nesiejamas įpareigojimas, kurį įgyvendinant ar kurio poveikiui atsirasti nereikia priimti jokio kito Sąjungos institucijų ar valstybių narių akto, ir, antra, pakankamai aiški, kad asmuo galėtų ja remtis, o teismas – taikyti, kai joje įsipareigojimas nustatytas nedviprasmiškai (2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *Gassmayr*, C-194/08, EU:C:2010:386, 45 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

47 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors direktyva valstybėms narėms suteikia tam tikrą diskreciją priimant jos įgyvendinimo taisykles, šios direktyvos nuostata gali būti laikoma besąlygiška ir tikslia, jeigu joje valstybėms narėms vienareikšmiškai nustatyta pareiga pasiekti konkretų rezultatą, kuris nėra susietas su jokia joje įtvirtintos normos taikymo sąlyga (šiuo klausimu žr. 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 104 ir 105 punktus ir 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *Fuß*, C-243/09, EU:C:2010:609, 57 ir 58 punktus).

48 Nagrinėjamu atveju reikia pripažinti, kad Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalyje numačius, kad ekonominės veiklos vykdytojas gali pateikti įrodymų, jog ėmėsi pakankamų priemonių, kad įrodytų savo patikimumą, nepaisant to, kad yra pagrindas jį pašalinti, ši nuostata ekonominės veiklos vykdytojams suteikia teisę, kuri, pirma, nesuformuluota dviprasmiškai, ir, antra, valstybėms narėms numato pareigą pasiekti rezultatą ir kuri, nors valstybės narės turi priimti jos įgyvendinimo materialines ir procedūrines sąlygas pagal šios direktyvos 57 straipsnio 7 dalį, nepriklauso nuo perkėlimo į nacionalinę teisę, kad atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas galėtų ja remtis ir ji būtų taikoma pastarojo naudai.

49 Iš tikrųjų, nepaisant konkrečių Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalies įgyvendinimo taisyklių, ši nuostata pakankamai tiksliai ir besąlygiškai numato, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 46 straipsnyje nurodytą jurisprudenciją, kad negalima iš viešojo pirkimo procedūros pašalinti atitinkamo ekonominės veiklos vykdytojo, jeigu jam pavyksta įrodyti, perkančiajai organizacijai pritariant, kad taisomosios priemonės, kurių jis ėmėsi, leido susigrąžinti patikimumą, nepaisant to, kad egzistuoja pagrindas jį pašalinti. Taigi šios direktyvos 57 straipsnio 6 dalyje numatyta minimali šio ekonominės veiklos vykdytojo apsauga, nepaisant valstybėms narėms suteiktos diskrecijos nustatant šios nuostatos procedūrines sąlygas (šiuo klausimu žr. 1994 m. liepos 14 d. Sprendimo *Faccini Dori*, C-91/92, EU:C:1994:292, 17 punktą ir 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 105 punktą). Taip yra dar ir dėl to, kad, kaip savo išvados 102 punkte nurodė generalinis advokatas, šios direktyvos 57 straipsnio 6 dalyje įtvirtinti pagrindiniai taisomųjų priemonių sistemos ir ekonominės veiklos vykdytojui suteiktos teisės aspektai, nurodant minimalius įrodytinus duomenis ir vertinimo kriterijus, kurių turi būti paisoma.

50 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 6 dalis veikia tiesiogiai.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, iš dalies pakeistos 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2015/2170, 57 straipsnio 6 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama praktika, kai ekonominės veiklos vykdytojas, pateikdamas prašymą leisti dalyvauti konkurse ar pasiūlymą, spontaniškai turi pateikti įrodymą apie taisomąsias priemones, kurių ėmėsi savo patikimumui įrodyti, nepaisant to, kad jo atžvilgiu egzistuoja šios direktyvos, iš dalies pakeistos Deleguotuoju reglamentu 2015/2170, 57 straipsnio 4 dalyje numatytas neprivalomasis pašalinimo pagrindas, jeigu tokia pareiga nenumatyta nei taikytinuose teisės aktuose, nei pirkimo dokumentuose. Tačiau pagal šios direktyvos, iš dalies pakeistos Deleguotuoju reglamentu 2015/2170, 57 straipsnio 6 dalį tokia pareiga nedraudžiama, jeigu ji aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai numatyta taikytinuose nacionalinės teisės aktuose ir atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas gali apie ją sužinoti iš pirkimo dokumentų.**

2. **Direktyvos 2014/24, iš dalies pakeistos Deleguotuoju reglamentu 2015/2170, 57 straipsnio 6 dalis veikia tiesiogiai.**

Parašai.